У 1901 році селяни Привітівки спалили панський маєток

◆ КРАЄЗНАВСТВО

Ми часто чули на уроках історії про непокору селян, про селянські виступи в різних регіонах України. А про те, що таке бувало й у поліських селах, відомо мало кому. Цю прогалину ми надолужимо, прочитавши монографію білоруського дослідника Віктора Кохновича «Господарство в маєтках на Поліссі в період із 1861 по 1914 роки». Кілька сторінок його дослідження присвячено родині Терлецьких. Використані вченим архівні матеріали розкажуть читачеві багато нового про життя на Поліссі в минулому.

Довідка. Науковець народився в селі Теребень Пінського району. У 2010 році він захистив дисертацію про господарства в маєтках на Поліссі в період із 1861 по 1914 роки.

Рід Терлецьких, стверджує автор, укорінився на Поліссі з 16 століття. Їм належали села Річиця та Привітівка. Згідно з поземельним списком 1889 року, Францу Терлецькому належало 4758 десятин землі: 1735 – в маєтку Привітівка та 3023 – в маєтку Річиця, а ще – невелика мельниця та корчма; Івану Францовичу Терлецькому – маєток Вулька Річицька (2977 десятин) та корчма в цьому селі; Вікентію Францовичу Терлецькому – маєток Мала Морочна (731 десятина) та корчма.

Із документів видно, що з 1719 року Терлецькі давали гроші в борг під невеликий відсоток. Боргові записи і квитанції про сплату боргів Терлецькими в 1659 – 1909 роках зберігаються в Центральному державному історичному архіві України.

За записами в архівних документах, можна дізнатися, чим володів Франц Терлецький у маєтках Річиця та Привітівка. У 1885 році, крім корчми, у нього було біля 100 голів худоби (корови, телята, вівці), двоє коней. Він отримував 3915,8 карбованців прибутку: 50, 3% –від продажу худоби, 7,7% - від утримання корчми (300 карбованців). Стільки ж грошей отримував поміщик і від того, що дозволяв провозити своїми землями товари, що давав доступ до води.

А ще Терлецький здавав в оренду 15 десятин землі. Про все це можна дізнатися із реєстрів рухомого майна, рахунків господарських прибутків та особистих видатків членів родини Терлецьких за 1716 – 1919 роки. Ці реєстри теж зберігаються в Києві.

Цікаві свідчення про пожежу в Привітівці вміщує ось такий

документ ЦДІАУ: повістка та свідчення про розслідування причини пожежі в маєтку Габріели Терлецької в 1901 році. На жаль, увесь зміст цього документу нам невідомий. Дослідник Кохнович, який опрацьовував його, пише: «При допиті Габріела Терлецька була збентежена. Вона стверджувала, що між її родиною та селянами Річиці склалися дружні відносини. Про Привітівку вона промовчала».

На підтвердження цієї думки можна привести приклад договору, укладеного між Терлецькими та жителями їхніх маєтків. Селянам дозволялося збирати в лісі сухе дерево та хмиз, а натомість вони повинні були відпрацювати на поміщика 11 днів за рік (у березні 2 дні й у квітні 1 день із худобою, а протягом року 6 днів «піших чоловічих та жіночих»). І це тоді, коли повелить поміщик, щоб «без ніякої відмовки, щоб не звелів робити поміщик».

У Центральному державному історичному архіві про це свідчить угода Франца та Петра Терлецьких із селянами сіл Річиця та Привітівка про умови користування лісами маєтку у 1886 – 1893 роках.

Уміщує це дослідження білоруського вченого й розповідь про те, як знищувався кілька століть назад наш поліський ліс. Терлецькі уклали договір про продаж «усього лісу дубової породи» та 1000 сосен. Купець Сафрон Ейдельман сплавив по річці 300 дубів із урочища Дубівка.

Цікаво, що Габріела Терлецька, яка опікувалася малолітніми родичами (Вдадиславом, Казимиром-Вітольдом, Антонієм, Георгієм, Чеславом Терлецькими), добилася, аби лісоохоронний комітет дозволив їй «вирубити всі лісосіки за десятиліття». Так вона вирішувала свої фінансові справи.

Ось такі цікаві факти про наш край відшукав білоруський дослідник. А ще, можливо, хтось доповнить цю інформацію розповідями старожилів. Не може такого бути, аби такий неординарний факт не залишився в пам'яті жителів цього села...

Валентина ТУМАШ,
краєзнавець

Полісся. - № 28/19 липня 2018 р./